

JAM

Justitie en management: de uitdagingen voor de modernisering van justitie

DUUR
1/12/2013 - 28/02/2018

BUDGET
680.074 €

PROJECT BESCHRIJVING

Context

Sinds een paar jaar krijgen de Belgische gerechtelijke en politionele organisaties enorm veel kritiek. De media wijst op hun traagheid en ineffectiviteit. Sommige gebeurtenissen zoals de Dutroux-zaak schokten het vertrouwen van de burgers in deze instituties. Bovendien droeg de opkomst van het fenomeen "juridisering" bij tot het in vraag stellen van de werking van het gerecht. Een hervorming met het oog op een moderne justitie en politie lijkt bijgevolg absoluut noodzakelijk.

De "Octopus"-overeenkomst van 7 december 1998, voorzag in de oprichting van een geïntegreerde politie, gestructureerd op twee niveaus: een lokale en een federale. Deze reorganisatie van de structuur ging gepaard met een reorganisatie van de organisatiecultuur, volgens de principes van community policing. Sommige management tools bepalen eveneens de toegang tot de organisatie. Statistische gegevens en instrumentenborden moeten leiden tot een grotere efficiëntie en kwaliteit van de dienstverlening in het politiewerk.

Op 1 april 2014 is de structuur van de rechterlijke organisatie op haar beurt hertekend. Het aantal gerechtelijke arrondissementen werd herleid van 27 naar 12. Korpsoversten worden met diverse managementstaken belast. Op lange termijn wordt er voorzien in beheersautonomie zowel op financieel gebied als op het niveau van het personeel en geografische mobiliteit. In deze context zullen rechtbanken hun beheer moeten verantwoorden en hun werkelijke prestaties moeten aantonen.

Algemene doelstellingen en de onderliggende onderzoeksvragen

Via het BRAIN-be-project willen we een gedetailleerd overzicht bieden van de veranderingen die plaatsvinden in de justitiële en politieke organisaties, door middel van drie verschillende maar complementaire invalshoeken: externe stakeholders, managers en veldwerkers. In dit perspectief is het project onderverdeeld in drie werkpakketten. Elk pakket vertrekt vanuit een hoofdonderzoeksvraag. De eerste is getiteld: "Hoe zien de actoren die betrokken zijn in het justitieel systeem en de politie en hun gebruikers de aan de gang zijnde transformaties? Dragen deze veranderingen bij tot een grotere toegankelijkheid van die openbare diensten? Meer in het algemeen, wat zijn de gevolgen van deze hervormingen vanuit een extern standpunt?". De tweede onderzoeksvraag luidt: "Welke betekenis(sen) wordt / worden gegeven aan de werking van justitie en politie op het gebied van het management? Welke maatregelen zijn ingevoerd om om te gaan met de veranderingen? Wat zijn de controverses die door deze transformaties worden gegenereerd?". "Hoe kunnen de lopende transformatieprocessen worden gekwalificeerd? Hoe wordt verandering gestuurd en wat is het effect op de werking van het rechtssysteem en de politie, de actoren van deze diensten?" vormt het derde en laatste onderzoeksonderwerp.

Hoewel de politie- en justitiële hervormingen op verschillende tijdstippen zijn doorgevoerd, zullen deze werkpakketten toelaten om vergelijkingen te maken, om de samenwerking te herdenken en, waarom niet, goede praktijken tussen deze instellingen in transformatie uit te wisselen.

Methodologie

Dit onderzoek maakt gebruik van kwalitatieve onderzoeksmethoden, zoals documentenanalyse, interviews en casestudies.

Tijdens de eerste maanden zullen de onderzoekers zich vertrouwd maken met het onderwerp van de studie. Er zal opzoekingswerk worden verricht over het gerechtelijk apparaat, de politieorganisatie, de filosofie van de hervormingen, zal gedaan worden.

Dit gaat gepaard met individuele en collectieve interviews van actoren die op een of andere manier betrokken zijn bij de hervormingen, zoals advocaten, magistraten en griffiers.

Bovendien zullen verschillende case-studies worden uitgevoerd. In het veld zullen de onderzoekers de gelegenheid hebben om de dagelijkse praktijk te observeren en de diverse uitdagingen die verband houden met de veranderingen te identificeren.

Aard van de interdisciplinariteit

Drie instellingen werken gezamenlijk aan dit project: de Universiteit van Antwerpen, de Universiteit van Luik en het Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie. De aangestelde onderzoekers zullen elk hun eigen opleiding en persoonlijke ervaring inbrengen, zij het als jurist of onderzoeker, of hun sociologische kennis.

Potentiële impact van het onderzoek op wetenschap, maatschappij en besluitvorming

Vanuit wetenschappelijk oogpunt zal het BRAIN-be-project toelaten om de soms verwaarloosde justitiële en politieke werelden via verschillende invalshoeken te ontdekken. Kennis zal worden geactualiseerd als aanvulling op reflecties over de veranderingen en hervormingen in de brede zin. Bovendien zal dit onderzoek gezien worden als een venster op twee organisaties die vaak onbekend zijn bij het publiek. Justitie en politie zullen worden geobserveerd en beschreven, volledig transparant, als instellingen die in de samenleving geworteld zijn.

Ten slotte zullen besluitvormers in de rapporten een gedetailleerde analyse van de huidige veranderingen vinden, samen met de percepties van belangrijke actoren. Dit werk zal hen hopelijk dienstig zijn bij hun aanpak en de uitwisseling tussen het topmanagement en het veld stimuleren.

Beschrijving van de eindproducten van het onderzoek op korte en middellange termijn

Gedurende het project zullen de onderzoekers hun resultaten uitwisselen en tussentijdse verslagen maken van hun bevindingen.

Verspreiding van de resultaten zal worden verzekerd via de publicatie van verschillende artikelen, deelname aan diverse colloquia en aan nationale en internationale congressen.

Bovendien zullen vergaderingen worden gepland met de eindgebruikers, op het niveau van justitie en politie, alsmede met vertegenwoordigers van overheden om hen te informeren en de uitwisseling te verzekeren.

Ten slotte zal het schrijven van een integratief eindrapport het onderzoek afronden. Opgemerkt dient te worden dat drie van de gemandateerde onderzoekers een proefschrift zullen verdedigen aan de hand van hetzelfde onderzoek.

CONTACT INFORMATIE

Coördinator

Frédéric Schoenaers
Université de Liège (ULg)
ISHS
F.Schoenaers@ulg.ac.be

Partners

Bernard Hubeau
Universiteit Antwerpen (UAntwerpen)
Faculty of Law
bernard.hubeau@uantwerpen.be

Christophe Mincke
Nationaal instituut voor criminalistiek en criminologie (NICC)
DO Criminologie
christophe.mincke@just.fgov.be

LINKS

<http://incc.fgov.be>